

Л.І. КРИЦЬКА, В.В. НОВОСАД

Національний науково-природничий музей НАН України
вул. Б. Хмельницького, 15, м. Київ, 01601, Україна
botmuseum@ukr.net

РОДИ *TRIGONELLA*, *MELILOTOIDES* І *CRIMEA* (*FABACEAE*) У ФЛОРИ УКРАЇНИ

К л ю ч о в і с л о в а: вид, тип, голотип, лектотип, синтип, протолог, *Trigonella*, *Melilotoides*, *Crimea*, *Fabaceae*, Україна

Роди *Trigonella* L., *Medicago* L., *Melilotoides* Heist. ex Fabr. і *Crimea* Vass. утворюють у родині *Fabaceae* надзвичайно тісну групу морфологічно близьких видів, між якими нелегко провести чіткі родові межі. Систематика родів *Medicago* та *Trigonella* й до сьогодні ще не встановлена. Традиційно на арену систематики виходять два взаємопротилежні напрями широкого [2, 7, 13, 14, 18] і вузького [3–5, 9] розуміння вказаних родів. Ці тенденції досить яскраво показав І.Т. Васильченко у статті «О систематическом положении родов *Medicago* L. и *Trigonella* L.» [3] на прикладі ліннеївського виду «*Trifolium Melilotus creticus* L.», який Ф. Медікус (F.C. Medicus) [16] відніс до описаного ним монотипного роду *Melissitus* Medik., а Н. Серенж (N.C. Seringe) [18] — також до монотипного роду *Pocockia* Ser., який, до речі, є синонімом *Melissitus*. О.А. Гроссгейм в 11-му томі «Флоры СССР» [7] перекомбінував його в підрид *Pocockia* (Ser.) Grossh. роду *Trigonella* L., до якого включив усі одноріч-

© Л.І. КРИЦЬКА., В.В. НОВОСАД, 2014

ні й багаторічні види з плоскими плодами, розділивши їх на п'ять секцій. Е. Буассье (E. Boissier) у 2-му томі «*Flora orientalis*» [13] розглядав згаданий вид у складі роду *Trigonella* як *T. cretica* (L.) Boiss. Пізніше І.Я. Лачашвілі [9] відновив рід *Melissitus* Medik. і значно розширив його розуміння, зарахувавши до нього 60 видів. Але, як виявилось, існує ще старіша назва цього роду — *Melilotoides* Heist. et Fabr. 1763, Enum. Meth. Pl., ed. 2: 404. Іржі Сойяк (Jiří Soják) [22], беручи до уваги лише види з території колишнього Радянського Союзу, відніс до *Melilotoides* види підроду *Pocockia* (Ser.) Grossh. роду *Trigonella* L., а саме: трав'яні полікарпіки з секцій *Ellipticae* Boiss. і *Persistentes* Grossh., однорічники з секції *Lunatae* Boiss., а також напівкущик *Trigonella cretacea* (M. Bieb.) Grossh. із секції *Cretaceae* Grossh.

Стосовно обсягу родів *Medicago* та *Trigonella* І.Т. Васильченко в згаданій вище статті [3] стверджує, що розв'язати цю таксономічну проблему можна лише шляхом поділу комплексу *Trigonella—Medicago* на окремі природні роди, що дозволило

б удосконалити їхню систематику. Він виділив із *Trigonella* й описав чотири нових роди: *Crimea* Vass. із одним видом *C. cretacea* (M. Bieb.) Vass. (*Medicago cretacea* M. Bieb., *Trigonella cretacea* (M. Bieb.) Taliev); *Turukhania* Vass. із типом *T. platycarpus* (L.) Vass., а також ще два монотипні роди: *Ursia* Vass. із типом *U. gordejevii* (Kom.) Vass. і *Kamiella* Vass. із типом *K. archiducis-nikolai* (Šir.) Vass. [3, 4]. В обробці роду *Trigonella* для «Флоры европейской части СССР» [4] секцію *Lunatae* він розглядав у складі роду *Trigonella*.

Останнім часом завдяки посиленому розвитку молекулярно-фітогенетичних досліджень у галузі систематики рослин з'явилися досить вагомі пояснення багатьох, навіть прихованих морфологічних і еволюційних особливостей, котрим, як правило, раніше не надавалося великого значення і які для досвідчених дослідників можуть бути підставою для зміни поглядів як на обсяги таксонів різного рангу, так і на їхнє перегрупування в галузі таксономії та розуміння еволюційних зв'язків між ними. Але, оскільки систематика все ж залишається наукою, не позбавленою консерватизму, для неї, безперечно, важливими є ознаки геному, які проявляються у фенотипі й використовуються для класифікації. Іншими словами, результати молекулярно-фітогенетичних досліджень повинні слугувати адекватному відображенню в таксономічних одиницях різних рангів природної диференціації фітобіоти на реально існуючі біологічні окремоті. Отже, дані молекулярно-фітогенетичних досліджень спонукають до переосмислення вже відомих і загальноприйнятих систематичних фактів. Тому погляди систематиків рослин і молекулярних систематиків не завжди збігаються. У цьому випадку слід послатися на неперевершені авторитети в галузі фено- й геносистематики — М.М. Цвельова [10], який, аналізуючи результати таксономічних перетворень у роді *Silene* L. s. l. на основі молекулярно-генетичних досліджень, писав: «Слишком доверяют ... данным молекулярной генетики, на наш взгляд, еще рано», та А.С. Антонова [1], котрий переконливо довів, що існує ціла низка причин, за якими фітогенетичні дерева, побудовані на основі молекулярних ознак, часто протилежні поглядам ботаніків на еволюційну історію таксонів, оскільки молекулярні біологи зазвичай будують свої дерева на підставі вивчення еволюції, як правило, лише одного гена з багатьох тисяч, що утворюють геном рослин. Друга, і найважливіша,

причина — суттєві, часом принципові, відмінності в механізмах молекулярної й організменної еволюції, які особливо виявляються під час аналізу таксонів нижчого рангу.

Відомо, що всередині роду *Trigonella* існує група видів із квіткою люцернового типу (прапорець з'єднується з крилами зубцями). Саме ці 23 види канадський ботанік Е. Смолл (E. Small), переважно на основі критеріїв флоральної організації та способів запилення, в 1987 р. переніс до роду *Medicago*, що підтвердив і в найновішій монографії 2011 р. [20, 21]. Аналіз послідовностей ядерних (GA3 ox1) і пластидних (trnK/matK) нуклеотидних послідовностей, здійснений К.Р. Steele зі співавторами [23], це перенесення підтримав. Ми з розумінням ставимося до такої ідеї, однак вважаємо, що доцільніше було б залишити їх у складі роду *Trigonella*, виділивши в окремий підрід. Стосовно однорічників із секції *Lunatae*, які на відміну від видів *Medicago* та *Trigonella* мають плоскі плоди, то, на нашу думку, їх можна виділити в окремий рід — *Melilotoides*, у складі якого слід було б залишити лише однорічники з квіткою люцернового типу та плоскими плодами з секцій *Lunatae* Boiss., *Samaroideae* Boiss. і *Pectinatae* Boiss.

Водночас дуже важко погодитися з перенесенням до роду *Medicago* цілої низки трав'яних полікарпиків, які за системою О.А. Гроссгейма [7] належать до секцій *Ellipticae* Boiss. і *Persistentes* Grossh. роду *Trigonella*. По-перше, вони мають квітку не люцернового, а іншого типу (прапорець не з'єднується зубцями з крилами), по-друге, надто добре вирізняються з-поміж усіх інших формою квітки з добре вираженими збільшеними крилами, а також плодами. Ці види були віднесені спочатку до роду *Melissitus* [9], а потім — до *Melilotoides* [22] разом із однорічниками з секції *Lunatae*, що мають квітку люцернового типу. Проте слід зазначити, що це особлива група видів, яку за морфологічними ознаками не можна віднести ні до *Trigonella*, ні до *Melilotoides*, а тим більше, — до *Medicago*. На нашу думку, це окремий самостійний рід, який треба було б описати. З іншого боку, це неоднорідний комплекс видів, про що свідчить хоча б те, що О.А. Гроссгейм розділив їх на три секції, а І.Т. Васильченко виділив із них чотири нові роди, які ми згадували вище. Один із них — *Crimea* Vass. із одним видом — *C. cretacea* (M. Bieb.) Vass., який став трактуватися як *Melilotoides cretacea* (M. Bieb.) Soják [22]. У цій статті ми визнаємо монотипний

рід І.Т. Васильченка, єдиний вид якого є напівкущиком, що має однонасінні плоди з потовщеними радіальними жилками на поверхні.

Genus 1. *Trigonella* L. 1753, Sp. Pl.: 776; id. 1754, Gen. Pl., ed. 5: 338; Гроссг. 1945, Фл. СССР, 11: 102; Вісюл. 1954, Фл. УРСР, 6: 355; Ivimey-Cook, 1968, Fl. Europ. 2: 150; Huber-Morath, 1970, Fl. Turkey, 3: 452; Васильч. 1987, Фл. европ. части СССР, 6: 182. — **Трикутниця, гуньба.**

Лектотип: *T. foenum-graecum* L.

1. Квітки поодинокі або попарно розміщені в пазухах листків. Боби понад 15 мм завд. 2

— Квітки в багатоквіткових гронаподібних або голівчастих суцвіттях. Боби коротші 3

2. Боби плоскі, 15—45 мм завд., на верхівці раптово звужені в шилуватий, рівний із плодом носик. Стебла 10—30 см завв., густо опушені..... 1. *T. gladiata*

— Боби циліндричні, 60—100(120) мм завд., на верхівці поступово звужені в прямий носик 1,5—3,5 см завд. Стебла 20—50(170) см завв., голі або розсіяно опушені 2. *T. foenum-graecum*

3 (1). Віночок голубий або блідо-голубий 4

— Віночок жовтий 6

4. Рослина густо опушена м'якими відлеглими волосками. Чашечка трубчаста, 6—12 мм завд. Боби 10—15 мм завд. (без носика), густо відлегло-волосисті 13. *T. caerulescens*

— Рослина розсіяно опушена. Чашечка дзвоникувата, 2—5 мм завд. Боби менші, розсіяно опушені 5

5. Стебла прямостоячі. Листочки нижніх листків яйцеподібні або довгасто-яйцеподібні, верхніх — довгасті. Суцвіття щільні, кулясті, після відцвітання не видовжуються і не рідшають. Біб 4—5 мм завд., раптово звужується в носик 8. *T. caerulea*

— Стебла лежачі або висхідні. Листочки нижніх листків еліптичні, довгасто-еліптичні, довгасті, верхніх — довгасті, довгасто-лінійні, лінійно-ланцетні, лінійні. Суцвіття довгасті або довгасто-еліптичні, спочатку густі, після цвітіння рідшають і видовжуються. Біб 3—4 мм завд., поступово звужується в носик 9. *T. procumbens*

6 (3). Боби на відхилених донизу плодоніжках, повислі 7

— Боби на прямих, спрямованих догори плодоніжках, не повислі 12

7. Боби циліндричні, дугасто вигнуті або прямі, з малопомітним верхнім швом 8

— Боби яйцеподібні або довгасті, серпасто зігнуті, з добре вираженим верхнім швом 10

8. Боби чоткоподібні, з перетяжками між насінинами 5. *T. strangulata*

— Боби без перетяжок між насінинами 9

9. Віночок простого типу (крила позбавлені зубців). Боби близько 20 мм завд. і 2 мм завш., густо опушені короткими волосками, невиразно сітчасто-жилкуваті, серпасто або напівкільцювато зігнуті, в суцвітті повислі, дугою спрямовані вгору, носик тонкий, зігнутий, короткий 4. *T. spruneriana*

— Віночок люцернового типу (крила з'єднуються з човником за допомогою зубців). Боби 7—13 мм завд., 0,8—1,5 мм завш., опушені тонкими короткими волосками, рідше голі, виразно косо впоперек жилкуваті, трохи зігнуті, в суцвітті зірчасто, дугасто відхилені, з коротеньким носиком 12. *T. monspeliaca*

10 (7). Суцвіття густі, багатоквіткові. Квітнонос довший за покривний листок. Боби довгасто-яйцеподібні, близько 5 мм завд. Носик боба гачкувато загнутий догори 7. *T. spicata*

— Суцвіття рідкі, малоквіткові. Квітнонос за довжиною дорівнює покривному листку. Боби лінійно-довгасті, 10—20 мм завд. Носик боба гачкувато загнутий догори або дугасто відхилений у протилежний бік від дуги боба 11

11. Суцвіття — зонтикоподібні 3—5(8)-квіткові грона. Листочки 4(8)—13 мм завд., 4—8 мм завш., широко-оберненояйцеподібно-клинуваті, з країв короткозубчасті, на верхівці тупі, рідше з виїмкою, майже голі. Боби з численними товстими паралельно розміщеними спіральними жилками, серпасто зігнуті, опушені дрібними волосками, в суцвітті відстовбурчені, повислі. Носик боба тонкий, дугасто відхилений у протилежний бік від дуги боба 6. *T. calliceris*

— Суцвіття — кулясті 5—8-квіткові грона. Листочки 8—20 мм завд., 3—15 мм завш., довгасті, оберненояйцеподібні, обернено-широкояйцеподібні, довгасто-оберненояйцеподібні на верхівці тупі або злегка виїмчасті, у верхній третині й на верхівці з країв зубчасті, зісподу розсіяно опушені. Боби впоперек-жилкуваті, серпасто зігнуті, плоскі, голі, в суцвітті повислі, дугою спрямовані донизу. Носик боба тонкий, загнутий на його спинку 3. *T. balansae*

12 (6). Суцвіття — голівчасті або яйцеподібні 4—10-квіткові грона. Віночок 5—7 мм завд.

Боби 15—25 мм завд., 1 мм завш., вузьколійні, стиснуті, злегка звивисті й зігнуті, впоперек сітчасто-жилкуваті, притиснуто коротковолосисті 10. *T. fischeriana*

— Суцвіття — зонтикоподібні (1)2—5-квіткові грона. Віночок 4—5(6) мм завд. Боби 15—30 мм завд., 1,0—1,5 мм завш., злегка дугасто зігнуті або майже прямі, лінійні, опукло впоперек-сітчасті з коротеньким носиком, у суцвітті широко відхилені 11. *T. striata*

Subg. 1. *Trigonella*. — Subgen. *Eutrigonella* Grossh. 1941, Фл. СССР, 11: 106, р. р.

Однорічники. Віночок простого типу. Боби циліндричні або іноді більш-менш стиснуті, але не плоскі, довгасті, еліптичні, оберненояйцеподібні, рідко лінійно-ланцетні.

Тип: лектотип роду.

Sect. 1. *Trigonella*. — *Trigonella* L. sect. *Foenum-Graecum* Ser. 1825, in DC. Prodr. 2: 182.

Однорічні рослини. Квітки без приквітничків, по 1—2 розміщені в пазухах листків. Віночок жовтуватобілий або блідофіолетовий. Боби (15)20—100(120) мм завд., лінійно-ланцетні з довгим носиком на верхівці.

Тип: лектотип роду.

1. *T. gladiata* Steven ex M. Vieb. 1808, Fl. Taur.-Cauc. 2: 222; Чернова, 1960, в Е. Вульф, Фл. Крыма, 2, 2: 127; Гроссг. 1941, Фл. СССР, 11: 119; Ivimey-Cook, 1968, Fl. Europ. 2: 152; Huber-Morath, 1970, Fl. Turkey, 3: 480; Шеляг-Сосонко, 1987, Опред. высш. раст. Украины: 185; Васильч. 1987, Фл. европ. части СССР, 6: 186. — **Т. мечувата.**

Вид описаний із Криму й Малої Азії (за протоологом: «Crescit in Tauriae campis et collibus apricis ad Bosphorum»).

— На сухих степових і кам'янисто-щербенистих схилах, інколи як бур'ян по краях полів і на рудеральних місцезростаннях. — Спорадично в Криму: КрС (окол. Сак), Керченський п-ів, передгір'я, ПБК. — Загальне поширення: Ц. Європа, Кавказ, Середз., М. Азія.

Примітка. Вид трапляється у двох формах: із лежачими й прямостоячими стеблами.

2. *T. foenum-graecum* L. 1753, Sp. Pl.: 777; Гроссг. 1941, Фл. СССР, 11: 119; Вісюл. 1954, Фл. УРСР, 6: 359; Ivimey-Cook, 1968, Fl. Europ. 2: 152; Huber-Morath, 1970, Fl. Turkey, 3: 481; Васильч. 1987, Фл. европ. части СССР, 6: 186. — **Т. сінна, гуньба свіже сіно.**

Вид описаний із Франції, Монпельє (за протоологом: «Monspelli»).

Лектотип: Herb. Linn. 932/16 (за Huber-Morath, 1970, l. c.: 481).

— На полях, городах і засмічених місцях, культивується та трапляється здичавіло. — Зрідка в південних степових районах і в Криму. — Загальне поширення: Ц. (південь), Сх. (Молдова, Причорн., Ниж. Дон) Європа, Кавказ, Середз., М. Азія, Іран. У дикому стані росте в Месопотамії й Курдистані.

Sect. 2. *Falcatulae* (Boiss.) Sirj. 1928, Publ. Fac. Sci. Univ. (Brno), 102: 38. — *Trigonella* L. sect. *Eutrigonella* § 6. *Falcatulae* Boiss. 1872, Fl. Or. 2: 66. — *Trigonella* L. sect. *Falcatula* Ser. 1825, in DC. Prodr. 2: 184 p.

Однорічники. Прилистки зубчасті або надрізані. Квітоніжки відігнуті донизу. Віночок жовтий, простого типу (крила й човник не зв'язані зубцями). Боби лінійні, рідше яйцеподібно-довгасті, серпасті, більш-менш стиснуті, повислі, з товстими жилками.

Лектотип: *T. falcata* Balfour.

3. *T. balansae* Boiss. et Reuter, 1856, in Boiss., Diagn. ser. 2 (5):79; Ivimey-Cook, 1968, Fl. Europ. 2: 151; Huber-Morath, 1970, Fl. Turkey, 3: 460. — **Т. Баланси.**

Вид описаний із Греції й Туреччини.

Синтипи: «Graecia, 1842, *Boissier*»; «Smyrna (Izmir), 1842, *Boissier*»; «Smyrne, dans les champs maritimes, 16.V.1854, *Balansa 177*» (*G.*) (за Huber-Morath, l. c.: 460).

— На сухих кам'янистих схилах, на полях і узбіччях доріг. — У Криму, дуже рідко. — Загальне поширення: Греція, о-в Крит, Кіпр, М. Азія, Півн. Африка, Сирія, Ліван, Палестина.

Примітка. У Гербарії Інституту ботаніки імені М.Г. Холодного НАН України (*КИ*) зберігається зразок, зібраний у XIX ст. в Криму, анонім. Раніше вид там культивували, і він міг засмічувати посіви пшениці-однозернянки.

Sect. 3. *Cylindrica* (Boiss.) Sirj. 1928, Publ. Fac. Sci. Univ. (Brno), 102: 12; id. 1929, ibid. 110: 22; Васильч. 1987, Фл. европ. части СССР, 6: 184. — *Trigonella* L. sect. *Eutrigonella* § 5. *Cylindrica* Boiss. 1872, Fl. Or. 2: 66. — Subgen. *Trigonella* sect. *Cylindrica* (Boiss.) Grossh. 1941, Фл. СССР, 11: 107. cum auct. Boiss.

Однорічні рослини. Грона голівчасті, квітоніжки при плодах відігнуті донизу. Віночок простого типу, жовтий, рідше білий або голубуватий. Прилистки цілісні. Боби циліндричні, зігнуті, відтягнуті в носик, часто чоткоподібні, з поздовжніми жилками.

Лектотип: *T. cylindracea* Desv.
Subsect. 1. **Boissierianae** Širj. 1929, Publ. Fac. Sci. Univ. (Brno), 2: 22; Гроссг., 1941, Фл. СССР, 11: 107.

Біб без перетяжок між насінинами.

Лектотип: *T. cylindracea* Desv.

4. ***T. spruneriana*** Boiss. 1843, Diagn. Pl. Or. Nov. 1 (2): 17; Ivimey-Cook, 1968, Fl. Europ. 2: 152; Huber-Morath, 1970, Fl. Turkey, 3: 461. — *T. torulosa* auct., non Griseb. 1843: Гроссг. 1941, Фл. СССР, 11: 107, Гроссг. 1952, Фл. Кавказа, 5: 172. — **Т. Спрунера**.

Вид описаний із Греції й Малої Азії.

Синтипи: «In Graecia Argolide et Attica, *Boissier, Spruner*»; «Asia Minori in Lydia et Caria, *Boissier*»(G); «Cilicia, *Aucher* 1172»; «Tauro, *Kotschy* 163». (За Huber-Morath, l. c.: 462).

— На сухих кам'янистих схилах. — У Гірському Криму (півд.-захід.), дуже рідко. — Загальне поширення: Греція, Туреччина (європейська частина), М. Азія, східне узбережжя Середземного моря, Кавказ (Схід. і Півд. Закавказзя), Середня Азія (Гірськ. Туркм.), Вірм.-Курд., Іран.

Підсекція 2. ***Strangulatae*** Širj. 1929, Publ. Fac. Sci. Univ. (Brno), 2: 35; Гроссг. 1941, Фл. СССР, 11: 108.

Біб із добре вираженими перетяжками між насінинами.

Лектотип: *T. strangulata* Boiss.

5. ***T. strangulata*** Boiss. 1849, Diagn. Pl. Or. Nov. 1, 9: 17; Гроссг. 1941, Фл. СССР, 11: 108; Гроссг. 1952, Фл. Кавказа, 5: 172; Huber-Morath, 1970, Fl. of Turkey, 3: 466. — *T. smyrnea* auct., non Boiss.: Чернова, 1948, Труды Гос. Никит. бот. сада, 25, вып. 1—2: 153—155; Чернова, 1960, в Е. Вульф, Фл. Крыма, 2, 2: 123; Васильч. 1987, Фл. европ. части СССР, 6: 184; Шеляг-Сосонко, 1987, Опред. высш. раст. Украины: 185. — **Т. чоткоподібно-перетягнута**.

Вид описаний із Сирії.

Голотип: «[Syria] in collibus siccis Antilibani circa Rascheya, *Boissier*». (G). (За Huber-Morath, 1970, l. c.: 467).

— На сухих кам'янистих схилах. — Дуже рідко в Г. Криму (півд.-зах.).

— Загальне поширення: Кавказ (Півд. Закавказзя), Балканський п-ів (Греція), М. Азія, З. Азія (Сирія, Ліван, Півн. Ірак).

Примітка. У Гербарії Нікітського ботанічного саду (YALT) зберігається єдиний зразок цього виду, зібраний В.Ф. Васильєвим 14 травня 1930 р. на околиці с. Колхозное (Узунджа) в Байдарській долині, на кам'янистих схилах, в угрупованні *Junipereta excelsae*. Він був помилково визначений Є.В. Вульфом як *T. smyrnea* Boiss. і за такою назвою наводився в усіх наступних виданнях. Цей вид — дуже рід-

кісний малоазійський ендемік. Н.М. Чернова вперше опублікувала знахідку *T. smyrnea* в Криму в статті 1948 р.: «О некоторых новых и интересных для флоры Крыма видах» [11], у якій пише: «От близкого вида *T. strangulata* Boiss. наш вид отличается более длинным венчиком, более короткими зубцами чашечки и бобами с более длинным загнутым носиком». Насправді ж, як установила О.М. Дубовик і згідно з Huber-Morath (1970, l. c.), у *T. strangulata* віночок (5) 6—7 мм завдовжки, тобто довший, ніж у *T. smyrnea*, в якій віночок 5,5—6,0 мм завдовжки; в першого виду довжина зубців чашечки така ж, як і її трубка, а в другого вони коротші за неї. Стосовно бобів О.А. Гроссгейм (1941, цит. м.) відзначає, що південно-закавказька *T. strangulata* теж відрізняється від діагностів Е. Буассье та Г.І. Ширяєва довшим і сильніше загнутим носиком, 5—8 мм, а не 3—5 мм завдовжки. І.Т. Васильченко (1987, цит. м.) вказав для кримського виду боби 6—7 мм завдовжки, прапорець 5 мм завдовжки, що не відповідає кримському гербарному матеріалу, оскільки в *T. strangulata* боби 10—12 мм завдовжки, 2—3 мм завширшки і квітки більші. Очевидно, це адвентивний для флори Криму вид, хоча Н.М. Чернова вважає, що *T. strangulata* в Криму не занесений вид, а його треба зарахувати до реліктів. Можливо, цей вид слід розглядати як сільськогосподарський релікт, оскільки у стародавні часи він забур'янював посіви пшениці-однозернянки. Повторних зборів *T. strangulata* з Криму після 1930 р. не було.

Sect. 4. ***Callicerates*** (Boiss.) Grossh. 1945, Фл. СССР, 11: 108, cum auct. Boiss. — *Trigonella* L. sect. *Eutrigonella* § 7. ***Callicerates*** Boiss. 1872, Fl. Or. 2: 67.

Однорічні рослини. Прилистки зубчасті. Квітки в голівчато-зонтикоподібних гронах; квітконіжки після цвітіння відігнуті донизу. Віночок жовтий. Крила без з'єднувального зубця. Біб короткоциліндричний, витягнутий у довгий носик, густо косожилкуватий. Насінини яйцеподібні, дещо стиснуті, жовтуваті, горбочкуваті.

Лектотип: *T. calliceras* Fisch.

6. ***T. calliceras*** Fisch. 1819, in M. Vieb., Fl. Taug.-Sauc. 3: 515; Гроссг. 1945, Фл. СССР, 11: 108; Гроссг. 1952, Фл. Кавказа, 5: 256; Галушко, 1980, Фл. Сев. Кавказа, 2: 127. — **Т. гарнорога**.

Вид описаний із Тбілісі (за протологом: «Circa Tiflin»).

— На кам'янистих відслоненнях, осипищах, рудеральних місцезростаннях. — У Криму, зрідка. — Загальне поширення: Кавказ (Передкавказзя, Східне Закавказзя, Талиш), Іран (Прикаспійський р-н), Середня Азія (Західний Копет-Даг).

Примітка. Єдиний екземпляр цього виду зібрав М.В. Клоков (24.IV.1963) у Балаклавському районі, в околицях Фороса, на осипищах. Гербарний зразок зберігається в іменній колекції вченого (KW). Можливо, це адвентивний вид для флори Криму.

Sect. 5. ***Uncinatae*** (Boiss.) Širj. 1928, Publ. Fac. Sci. Univ. (Brno), 102: 13, id. 1930, ibid. 128: 8; Гроссг.

1941, Фл. СССР, **11**: 111; Васильч. 1987, Фл. европ. части СССР, **6**: 185. — *Trigonella* L. sect. *Eutrigonella* § 8. *Uncinatae* Boiss. 1872, Fl. Or. **2**: 67.

Грона густі, голівчасті; квітконоси довгі; квітконіжки відігнуті донизу. Віночок жовтий, простого типу. Боби яйцеподібно-довгасті, сітчасто-жилкуваті. Насінини тонкогорбочкуваті.

Тип: *T. spicata* Sibth. et Smith

7. *T. spicata* Sibth. et Smith, 1813, Fl. Graec. Prodr. **2**: 108; Гроссг. 1941, Фл. СССР, **11**: 111; Чернова, 1960, в Е. Вульф, Фл. Крыма, **2**, **2**: 124; Ivimey-Cook, 1968, Fl. Europ. **2**: 152; Huber-Morath, 1970, Fl. Turkey, **3**: 477; Шеляг-Сосонко, 1987, Опред. высш. раст. Украины: 185; Васильч. 1987, Фл. европ. части СССР, **6**: 185. — *T. uncinata* Ser. 1825, in DC. Prodr. **2**: 181. — **Т. колосиста.**

Вид описаний із Греції (за протологом: «in insula Seripho prope Fallo»).

Лектотип: [Greece] Cycladum insula Seriphos, *Sibthorp* (за Huber-Morath, 1970, l. c.).

— На степових і кам'янистих схилах, крейдяних і вапнякових відслоненнях, на полях. — Зрідка в Гірському Криму. — Загальне поширення: Кавказ, Середз. (схід), М. Азія, Іран.

Sect. 6. *Capitatae* (Boiss.) Širj. 1928, Publ. Fac. Sci. Univ. (Brno), **102**: 14; Гроссг. 1945, Фл. СССР, **11**: 116; Вісюл. 1954, Фл. УРСР, **6**: 357; Васильч. 1987, Фл. европ. части СССР, **6**: 185. — *Trigonella* L. sect. *Eutrigonella* § 1. *Capitatae* Boiss. 1872, Fl. Or. **2**: 65.

Однорічні рослини. Грона на довгих квітконосах, голівчасті, густі. Віночок голубий, простого типу. Чашечка дзвоникувата. Біб маленький, оберненояйцеподібно-ромбічний із тоненьким носиком.

Тип: *T. caerulea* (L.) Ser.

8. *T. caerulea* (L.) Ser. 1825, in DC. Prodr. **2**: 181; Гроссг. 1941, Фл. СССР, **11**: 116; Вісюл. 1954, Фл. УРСР, **6**: 357; Ivimey-Cook, 1968, Fl. Europ. **2**: 152. — *Trifolium caeruleum* L. 1753, Sp. Pl: 764. — *Trigonella caerulea* (L.) Ser. subsp. *caerulea*: Васильч., 1987, Фл. европ. части СССР, **6**: 185. — **Т. голу́ба.**

Вид описаний із Чехії й Лівії (за протологом: «in Bohemia, Lybia»).

— На рудеральних місцезростаннях, в агрофітоценозах і порушених степових флорокомплексах, культивується і трапляється здичавіло. — Зрідка в Зах. Поліссі (Хм, Жт, Кв); ЗЛс (Хм), ПЛс (Чк), ЛЛс (Хк, Пл), ЛЗЛС (Лг), ПЗС (Од), Криму. — Загальне поширення: Ц. Європа, Сх. Європа (Прибалтика, Лад.-Ільм., Верх.-Дніпр., Волз.-Дон.; Серед-

Дніпр., Молд., Причорн., Крим, Нижн.-Дон.), Кавказ, Середз., М. Азія, Іран.

9. *T. procumbens* (Besser) Rchb. 1826, Iconogr. Bot. (Pl. Crit.), **4**: 35; Гроссг. 1941, Фл. СССР, **11**: 117; Вісюл. 1954, Фл. УРСР, **6**: 358; Ivimey-Cook, 1968, Fl. Europ. **2**: 152. — *Melilotus procumbens* Besser, 1822, Enum. Pl. Volhyn.: 30. — *Trigonella besseriana* Ser. 1825, in DC. Prodr. **2**: 181. — *T. caerulea* (L.) Ser. subsp. *procumbens* (Besser) Vass. 1987, Фл. европ. части СССР, **6**: 186. — **Т. лежача.**

Вид описаний із Південного Поділля й Молдови (за протологом: «in Podolia australi et in Bessarabia»).

Лектотип: «in Podolia australi. A. In Bessarabia ipsemet legi» (Fedoronchuk, Shevera, 2003, Ботан. журн. **88**, 12: 103).

— На вогуватих, часто засолених прирічкових пісках, на луках і серед чагарників, при підніжжях степових схилів, на пасовищах і в рудералізованих чагарникових заростях. — На півдні Лісостепу, зрідка: ЗЛс (Хм), ПЛс (Кд), ЛЛс (Пл), у Степу, спорадично: ПЗЛС (Мк), ПЗС (Од, Мк, Хс), ЛЗС (Зп, Хс) і в Криму. — Загальне поширення: Атл. Європа, Ц. Європа, Сх. Європа (Волз.-Кам., Волз.-Дон., Нижн.-Дон.), Кавказ, Середз., М. Азія, Сх. Сибір (занесене).

Примітка. Вид дуже близький до *T. caerulea*, тому його видовий статус не завжди визнається [3]. Однак від попереднього виду він відрізняється цілою низкою ознак: здебільшого лежачими стеблами, вужчими листочками, дрібнішими плодами з різко вираженими жилками, порівняно видовженим суцвіттям і дрібнішим насінням. Вважається, що *T. procumbens* є диким предком *T. caerulea*, який трапляється здебільшого в культурі та здичавіло.

Subgen. 2. *Medicagoidina* Krytzka, subgen. nov.

Plantae annuae. Corolla medicagoidea. Legumina linearia, recta, vel curvata.

Typus: *T. fischeriana* Ser.

Однорічники. Віночок люцернового типу. Боби лінійні, прямі або зігнуті.

Тип: *T. fischeriana* Ser.

Sect. 7. *Bucerates* (Boiss.) Širj. 1928, Publ. Fac. Sci. Univ. (Brno), **102**: 13. — *Trigonella* L. sect. *Eutrigonella* § 3. *Bucerates* Boiss. 1872, Fl. Or. **2**: 65.

Однорічні рослини. Грона вкорочені, сидячі або на ніжках. Віночок жовтий, «люцернового» типу. Боби лінійні, прямі або зігнуті, по обох швах потовщені, з поперечними жилками й комірками.

Лектотип: *T. striata* L.

10. *T. fischeriana* Ser. 1825, in DC. Prodr. **2**: 183; Чернова, 1960, в Е. Вульф, Фл. Крыма, **2**, **2**: 124;

Гроссг. 1941, Фл. СССР, **11**: 113; Ivimey-Cook, 1968, Fl. Europ. **2**: 152; Шеляг-Сосонко, 1987, Опред. высш. раст. Украины: 185; Васильч. 1987, Фл. европ. части СССР, **6**: 184. — *T. flexuosa* Fisch. 1819, in M. Bieb., Fl. Taur.-Cauc. **3**: 515, non Del. — **Т. Фішера**.

Вид описаний із околу м. Тбілісі (за протологом: «Circa Tiflin»).

— На кам'янисто-щербенистих схилах, узліссях і в чагарниках. — У Криму (Коктебель, Карадаг). — Загальне поширення: Кавказ, М. Азія, занесене в Півн. Африку.

11. *T. striata* L. f. 1781, Suppl.: 340; Гроссг. 1952, Фл. Кавк. **5**: 258; Васильч. 1987, Фл. европ. части СССР, **6**: 184. — *T. tenuis* Fisch. ex M. Bieb. 1819, Fl. Taur.-Cauc. **3**: 514; Чернова, 1960, в Е. Вульф, Фл. Крыма, **2**, **2**: 124; Гроссг. 1941, Фл. СССР, **11**: 112; Ivimey-Cook, 1968, Fl. Europ. **2**: 152; A. Huber-Morath, 1970, Fl. Turkey, **3**: 469; Шеляг-Сосонко, 1987, Опр. высш. раст. Украины: 185. — **Т. смугаста**.

Вид описаний з Ефіопії (за протологом: «in Abyssinia»).

— На сухих кам'янисто-щербенистих схилах і рудеральних місцезростаннях. — Крим (Передгір'я), зрідка. — Загальне поширення: Ниж. Волга (занесене), Кавказ, Середз. (Балкани), М. Азія.

Примітка. Для Криму вид уперше навів Аггеєнко в 1888 р. (Чернова, 1960, цит. м.) з околиць с. Чорноріченського (Севастопольський р-н). Останнім часом він знайдений в околицях с. Чорноріченського, а також біля с. Баштанівки Бахчисарайського р-ну і в околицях м. Белогорська (Ак-Кая, хр. Веселий).

Sect. 8. **Reflexae** (Širj.) Vass. 1953, Тр. Бот. инст. АН СССР, сер. 1, **10**: 228; Васильч. 1987, Фл. европ. части СССР, **6**: 185. — *Trigonella* L. sect. *Vucerates* (Boiss.) Širj. subsect. *Reflexae* Širj. 1928, Publ. Fac. Sci. Univ. (Brno), **102**: 13, id. 1931, *ibid.* **136**: 20.

Однорічні рослини. Прилистки надрізані. Грона голівчасті, багатоквіткові, сидячі або майже сидячі. Віночок жовтий, близько 4 мм завд. Боби сидячі, зірчасто відстовбурчені й відігнуті донизу.

Тип: *T. monspeliaca* L.

12. *T. monspeliaca* L. 1753, Sp. Pl.: 777; Гроссг. 1941, Фл. СССР, **11**: 116; Вісюл. 1954, Фл. УРСР, **6**: 355; Ivimey-Cook, 1968, Fl. Europ. **2**: 152; Huber-Morath, 1970, Fl. Turkey, **3**: 476; Васильч. 1987, Фл. европ. части СССР, **6**: 185. — **Т. монпельійська**.

Вид описаний із Південної Франції (за протологом: «Monspeli»).

Лектотип: Herb. Linn. 932.12 (за Huber-Morath, 1970, l. c.: 476).

— На степових і кам'янистих схилах, по степах, на пісках та узбіччях доріг. — У південних степових районах: ПЗЛС (Мк, Дн, Зп), ЛЗЛС (Дц), ПЗС (Од, Мк, Хс), ЛЗС (Хс) і в Криму, звичайно. — Загальне поширення: Атл. Європа (занесене), Ц., Сх. Європа (Прибалтика, занесене), Молдова, Причорн., Ниж.-Волз.), Кавказ, Середня Азія (Копетдаг), Середз. (занесене), М. Азія, Іран.

Sect. 9. **Biebersteinianae** (Širj.) Grossh. 1941, Фл. СССР, **11**: 118; Васильч. 1987, Фл. европ. части СССР, **6**: 186. — *Trigonella* L. sect. *Foenum-graecum* Ser. subsect. *Biebersteinianae* Širj. 1928, Publ. Fac. Sci. Univ. (Brno), **102**: 13.

Однорічні відлегло опушені рослини. Квітки з приквітничками, в густих голівчастих гронах, на довгих квітконосах. Віночок «люцернового типу», голубий. Прапорець 11–16 мм завд. Біб ланцетний, звужений у короткий зігнутий носик. Насінини дрібногорбочкуваті.

Лектотип: *T. coerulescens* (M. Bieb.) Halácsy.

13. *T. coerulescens* (M. Bieb.) Halácsy, 1901, Consp. Fl. Graec. **1**: 351; Гроссг. 1941, Фл. ССР, **11**: 118; Чернова, 1960, Е. Вульф, Фл. Крыма, **2**, **2**: 124; Ivimey-Cook, 1968, Fl. Europ. **2**: 152; Шеляг-Сосонко, 1987, Опред. высш. раст. Украины: 185; Васильч. 1987, Фл. европ. части СССР, **6**: 186. — *Trifolium coerulescens* M. Bieb. 1819, Fl. Taur.-Cauc. **3**: 503. — **Т. голубувата**.

Вид описаний із Прикаспійської низовини (пустеля Анкетері). За протологом («in deserto Anketeri fluviis Terek et Kumae in terjacente habitat»).

— На вапнякових і крейдяних схилах. — У передгір'ях Криму (окол. Білогірська та Бахчисарая). — Загальне поширення: Кавказ, Середня Азія (Зах. Копетдаг), Середз. (Балкани), М. Азія, Іран, Сирія, Ірак.

Genus 2. **Melilotoides** Heist. ex Fabr. 1763, Enum. Meth. Pl., ed. 2: 404; Soják, 1982, Sborn. Narodn. Muz. V. Prace, **38** B, 1–2: 103, s. str. — *Melissitus* Medik. 1787, Vorles. Churpfälz. Phys.-Ök. Ges. **2**: 383; Лачашвили, 1958, Труды Тбилис. ботан. инст. **19**: 3, s. str. — *Pocockia* Ser. 1825, in DC. Prodr. **2**: 185. — *Trigonella* subgen. *Pocockia* (Ser.) Grossh. 1941, Фл. СССР, **11**: 120, s. str. — **Буркунчик**.

Однорічні рослини, іноді з сильним запахом кумарину. Грона голівчасті або одна—дві квітки. Віночок «люцернового» типу (крила з'єднуються

з човником зубцями). Боби еліптичні, еліптично-напівмісяцеві, плоскі з численними паралельними або впоперек розміщеними жилками, з коротким носиком, безкрилі або крилаті. Насінини гладенькі або дрібногорбочкуваті.

Лектотип: *Melilotoides cretica* (L.) Krytzka, comb. nov. (= *Trifolium Melilotus cretica* L.; *Trigonella cretica* (L.) Boiss.; *Trifolium creticum* (L.) Willd.; *Pocockia cretica* (L.) Ser.).

М. brachycarpa (Fisch.) Soják, 1982, Sborn. Nár. Mus. v Praze, Rada B, Přír. Vědy 38: 103. — *Medicago brachycarpa* Fisch. 1819, in M. Bieb. Fl. Taur.-Cauc. 3: 517. — *Trigonella brachycarpa* (Fisch.) G. Moris, 1833, Mém. Acad. Torino, 36: 190; Гроссгейм, 1941, Фл. СССР, 11: 123; Васильч. 1987, Фл. европ. части СССР, 6: 184. — *Melissitus brachycarpus* (Fisch.) Latsch. 1958, Тр. Тбилис. бот. инст. 19: 19; Голубев и Косых, 1982, Ботан. журн. 67, 9: 1299. — **Б. короткоплодий.**

Вид описаний із Закавказзя (за протологом: «in montosis prope Tiflin circa Kadshari»).

— У ялівцевих лісах. — Дуже рідко в Криму (с. Оборонне). — Загальне поширення: Кавказ (Закавказзя), М. Азія, Ліван.

Genus 3. **Crimea** Vass. 1979, Новости сист. высш. раст. 16: 131; Васильч. 1987, Фл. европ. части СССР, 6: 187. — *Trigonella* L. sect. *Cretaceae* Grossh. 1941, Фл. СССР, 11: 120. — **Кримея.**

Напіввушки з численними, здерев'янілими в нижній частині, пагонами. Листки трійчасті. Квітки оранжево-жовті, в голівчастих суцвіттях. Віночок «люцернового» типу, прапорець 6–8 мм завд., довший за човника й крила, з'єднаний із човником зубцем. Зубці чашечки довші за її трубку. Боби широколироподібно-напівмісяцеві або широколироподібні, 5–8 мм завд., 4–6 мм завш., плоско-опуклі, опушені, однонасінні, з потовщеними радіальними жилками.

Тип: *C. cretacea* (M. Bieb.) Vass.

Монотипний рід. Єдиний його вид поширений на крейдяних відслоненнях у Криму та на півночі Чорноморського узбережжя Кавказу.

1. **C. cretacea** (M. Bieb.) Vass. 1979, Новости сист. высш. раст. 16: 131; Васильч. 1987, Фл. европ. части СССР, 6: 187. — *Medicago cretacea* M. Bieb. 1808, Fl. Taur.-Cauc. 2: 223; Tutin, 1968, Fl. Europ. 2: 154. — *Trigonella cretacea* (M. Bieb.) Taliev, 1905, Раст. меловых обнаж. Южн. России, 2: 69; Гроссг. 1941, Фл. СССР, 11: 120. — *Melissitus cretaceus* (M. Bieb.)

Latsch. 1958, Тр. Тбил. бот. инст. 19: 13; Крицкая, 1987, Определ. высш. раст. Украины: 185. — *Melilotoides cretacea* (M. Bieb.) Soják, 1982, Sborn. Nár. Mus. v Praze, Rada B, Přír. Vědy, 38: 103. — **К. крейдяна.**

Вид описаний із Криму, окол. Білогірська (за протологом: «in Tauriae abruptis sterilissimis cretaceis circa Karassubasar»).

— На крейдяних і вапнякових відслоненнях, по осипищах. — У Криму (КрС, ГК, Передгір'я, ПБК). — Загальне поширення: Кавказ (півн.-зах.). Кримсько-новоросійський ендемік.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонов А.С. О возможных причинах расхождения взглядов фено- и геносистематиков на филогению и систему высших растений // Ботан. журн. — 2000. — 85, № 1. — С. 3–12.
2. Васильченко И.Т. Обзор видов рода *Trigonella* L. // Тр. Бот. инст. АН СССР. — 1953. — Сер. 1, № 10. — С. 124–269.
3. Васильченко И.Т. О систематическом положении родов *Medicago* L. и *Trigonella* L. // Новости сист. высш. раст. — 1979. — 16. — С. 130–136.
4. Васильченко И.Т. Род Пажитник — *Trigonella* L. // Флора европ. части СССР. — Л.: Наука, 1987. — Т. 6. — С. 182–186.
5. Васильченко И.Т. Род Крымка — *Crimea* Vass. // Флора европ. части СССР. — Ленинград: Наука, 1987. — Т. 6. — С. 187.
6. Голубев В.Н., Косых В.М. Дополнения к флоре Крыма // Ботан. журн. — 1982. — 67, № 9. — С. 1296–1301.
7. Гроссгейм А.А. Род Пажитник — *Trigonella* L. // Флора СССР. — М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1945. — Т. 11. — С. 102–129.
8. Крицкая Л.И. Род Мелисситус (мелисситус) — *Melissitus* Medik. // Определ. высш. раст. Украины. — Киев: Наук. думка, 1987. — С. 185.
9. Лачашвили И.Я. Об одном забытом роде (*Melissitus* Medik.) // Труды Тбилис. ботан. ин-та. — 1958. — 19. — С. 3–29.
10. Цвелев Н.Н. Сем. *Caryophyllaceae* Juss. Род 34. *Minjaevia* Tzvel. // Фл. Восточ. Европы. — СПб: Товарищество научн. изданий КМК, 2004. — Т. 11. — С. 227–228.
11. Черноба Н.М. О некоторых новых и интересных для флоры Крыма видах // Тр. Гос. Никит. ботан. сада. — 1948. — 25, вып. 1–2. — С. 153–159.
12. Vena G. Molecular phylogeny supports the morphologically based taxonomic transfer of the «medicagoid» *Trigonella* species to the genus *Medicago* L. // Plant Syst. Evol. — 2001. — 229. — P. 217–236.
13. Boissier E. Flora orientalis. Enumeratio plantarum in oriente. A Graecia et Aegypto ad Indiae Fines. — Geneve et Basilee: Apud H. Gerg, Bibliopolam Ludguni, 1872. — Vol. 2. — 1159 p.
14. Huber-Morath A. *Trigonella* L. // Flora of Turkey (ed. P.H. Davis). — Edinburgh: Edinburgh Univ. Press, 1970. — Vol. 3. — P. 452–482.

15. *Ivimey-Cook R.B. Trigonella* L. // *Flora Europaea*. — Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1968. — Vol. 2. — P. 150—156.
16. *Medicus F.K. Philosophische Botanik mit kritischen Bemerkungen*. — Mannheim, 1789. — Т. 2. — 129 S.
17. *Mosyakin S.L., Fedoronchuk M.M. Vascular plants of Ukraine. A nomenclatural checklist* / Kiev. — 1999. — 345 p.
18. *Seringe N.C. Trigonella* L. // *De Candolle A.P. Prodromus systematis naturalis regni vegetabilis*. — Parisiis: Arcet. et Longini, 1825. — Vol. 2. — P. 181—185.
19. *Širjaev G.I. Generis Trigonella revisio critica. Pars 1* // *Publ. Fac. Sci. Univ. (Brno)*. — 1928. — S. 1—57.
20. *Small E. Generic changes in Trifolieae subtribe Trigonellinae. In Advances in legume systematics, part 3. Edited by C.H. Stirton*. — Royal Botanic Gardens, Kew, England, 1987. — P. 169—181.
21. *Small E. Alfalfa and relatives: evolution and classification of Medicago* / Ottawa, Ontario, Canada: NRC Research Press, 2011. — 727 p.
22. *Soják J. Einige Bemerkungen zur Flora der UdSSR (1)* // *Sborn. Narod. Muzea v Praze*. — 1982. — 38. Rada B, 1—2. — S. 101—108.
23. *Steele K.P., Ickert-Bond S.M., Zarre S., Wojciechowski M. Phylogeny and character evolution in Medicago (Leguminosae): evidence from analyses of plastid trnK/matK and nuclear GA3ox1 sequences* // *Amer. J. Bot.* — 2010. — 97(7). — P. 1142—1155.

Рекомендує до друку Надійшла 09.01.2014 р.
М.М. Федорончук

Л.И. Крицкая, В.В. Новосад
Национальный научно-природоведческий музей
НАН Украины, г. Киев

РОДЫ *TRIGONELLA*, *MELILOTOIDES* И *CRIMEA* (*FABACEAE*) ВО ФЛОРЕ УКРАИНЫ

Приведены результаты критической обработки родов *Trigonella* L., *Melilotoides* Heist. ex Fabr. и *Crimea* Vass. флоры Украины. Пересмотрена система рода *Trigonella*. При учете данных молекулярно-генетических исследований пажитники с цветком люцернового типа и линейными плодами выделены в отдельный подрод — *Medicagoidinae*. Высказывается мнение о том, что в составе рода *Melilotoides* следует оставить только однолетники из секций *Lunatae*

Boiss., *Samaroideae* Boiss. и *Pectinatae* Boiss. с цветком люцернового типа и плоскими плодами. Травянистые поликарпики из секций *Ellipticae* Boiss. и *Persistentes* Grossh. рода *Trigonella* с цветком простого типа, с увеличенными крыльями и плодами разнообразной формы, по мнению авторов, следует отнести к отдельному (одному или нескольким) роду (учитывая работы И.Т. Васильченко). В статье возобновляется род *Crimea*, единственный вид которого, *S. cretacea* (M. Bieb.) Vass., — полукустарничек, имеющий односемянные плоды с утолщенными радиальными жилками на поверхности. Составлен ключ для определения видов. Для каждого из них приведена синонимика, номенклатурный тип, а также сведения об экологической приуроченности и географическом распространении видов.

Ключевые слова: вид, тип, голотип, лектотип, синтип, протолог, *Trigonella*, *Melilotoides*, *Crimea*, *Fabaceae*, Украина.

L.I. Krytska, V.V. Novosad
National Museum of Natural History NAS of Ukraine, Kyiv

GENERA *TRIGONELLA*, *MELILOTOIDES*, AND *CRIMEA* (*FABACEAE*) IN THE FLORA OF UKRAINE

Results of a critical treatment of the genera *Trigonella* L., *Melilotoides* Heist. ex Fabr., and *Crimea* Vass. in the flora of Ukraine are reported. A system of *Trigonella* is revised. Taking into consideration the data of molecular studies, the fenugreeks with alfalfa flower type and linear fruits are separated in subgenus *Medicagoidina*. It has been suggested that in the genus *Melilotoides*, only sections of the annuals *Lunatae* Boiss., *Samaroideae* Boiss. and *Pectinatae* Boiss. with the alfalfa type flower and flat fruits should remain. Herbaceous polycarpics from sections *Ellipticae* Boiss. and *Persistentes* Grossh. of *Trigonella* with a simple-type flower with enlarged wings and fruits of various shapes, according to the authors, should be placed in one or several genera. The genus *Crimea* is retained in the article with the only one species, *S. cretacea* (M. Bieb.) Vass., a semishrub having one-seed fruits with thickened radial veins on the surface. A key for identification of the species is proposed. Synonymy, nomenclatural types, as well as information about ecological peculiarities and geographical distribution, are given for each of species.

Key words: species, species type, holotype, lectotype, syntype, protologue, *Trigonella*, *Melilotoides*, *Crimea*, *Fabaceae*, Ukraine.